

ประสิทธิผลของการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา: การทบทวนอย่างเป็นระบบ

Effectiveness of Breastfeeding Self-efficacy Enhancement: A Systematic Review

ชญุตพร	สมใจ *	Chanuttaporn	Somjai *
กรรณิการ์	กัณธะรักษา **	Kannika	Kantaruksa **
นงลักษณ์	เฉลิมสุข ***	Nonglak	Chaloumsuk ***

บทคัดย่อ

นมมารดาเป็นอาหารที่ดีที่สุดสำหรับทารก สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อความสำเร็จในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา การทบทวนอย่างเป็นระบบครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในสตรีตั้งครรภ์และ/หรือ สตรีหลังคลอด สืบค้นจากรายงานวิจัยทั้งที่ได้รับการตีพิมพ์และไม่ได้รับการตีพิมพ์ เป็นงานวิจัยเชิงทดลองแบบสุ่มและมีกลุ่มควบคุม รวมทั้งงานวิจัยกึ่งทดลอง ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 ถึงปี พ.ศ. 2560 โดยใช้แนวทางการทบทวนอย่างเป็นระบบของสถาบันโจแอนนาบริกส์ (JBI, 2016) เครื่องมือที่ใช้คือแบบประเมินคุณภาพการวิจัยและแบบสกัดข้อมูลของสถาบันโจแอนนาบริกส์ งานวิจัย 10 เรื่องผ่านเกณฑ์การคัดเข้า โดย 6 เรื่องเป็นงานวิจัยเชิงทดลองแบบสุ่มและมีกลุ่มควบคุม และอีก 4 เรื่องเป็นงานวิจัยแบบกึ่งทดลอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เมตา และการสรุปเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การวิเคราะห์เมตาจากงานวิจัย 2 เรื่อง เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมแล้ว พบว่าการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในสตรีหลังคลอดสามารถเพิ่มสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ 4 สัปดาห์หลังคลอด (WMD -5.56; 95% CI: -7.91, -3.21; $P < 0.001$) และที่ 8 สัปดาห์หลังคลอด (WMD -6.06; 95% CI: -8.67, -3.46; $P < 0.001$)

2. การสรุปเชิงเนื้อหาจากงานวิจัย 8 เรื่อง พบว่ากลุ่มทดลองมีสมรรถนะแห่งตนเพิ่มโดยการส่งเสริมผ่านแหล่งข้อมูล 4 แหล่ง คือ 1) ประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จด้วยตนเอง 2) การได้เห็นตัวแบบหรือประสบการณ์จากผู้อื่น 3) การชักจูงด้วยคำพูด และ 4) สถานะด้านร่างกายและอารมณ์ การส่งเสริมทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มสามารถให้ผลลัพธ์ทางบวกต่อสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา และการส่งเสริมอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์จนถึงระยะหลังคลอดสามารถเพิ่มสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา และพฤติกรรมในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา

* อาจารย์ วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี
* Instructor, Prachomklao College of Nursing Phetchaburi
** รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
** Associate Professor, Faculty of Nursing, Chiang Mai University
*** อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
*** Instructor, Faculty of Nursing, Chiang Mai University

วันที่รับบทความ 18 พฤศจิกายน 2559 วันที่แก้ไขบทความ 15 พฤษภาคม 2560 วันที่ตอบรับบทความ 3 สิงหาคม 2560

จากผลการทบทวนอย่างเป็นระบบครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะหลังคลอด เพื่อเพิ่มสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในสตรีหลังคลอด นอกจากนี้ควรมีการวิจัยปฐมภูมิ ที่เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยเฉพาะงานวิจัยแบบสุ่มและมีกลุ่มควบคุม เพื่อยืนยันผลลัพธ์ของวิธีการในการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาต่อไป

คำสำคัญ: การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ประสิทธิภาพ การส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา การทบทวนอย่างเป็นระบบ

Abstract

Breast milk provides the optimal food for infants. Breastfeeding self-efficacy is the most influential factor in successful breastfeeding. The purpose of this systematic review was to study the effectiveness of breastfeeding self-efficacy enhancement in pregnant women and/or postpartum women. A comprehensive search was performed on all published and unpublished randomized controlled trial and quasi-experimental studies in Thai and English from 2006 to 2017. The systematic review was conducted using a systematic guideline developed by the Joanna Briggs Institute (JBI, 2016). An Appraisal Form and Data Extract Form developed by JBI were used for this systematic review. Ten studies met the review inclusion criteria: 6 randomized controlled trials and 4 quasi-experimental studies. Data were analyzed using meta-analysis and narrative summarization.

The findings of this study indicated that:

1. The meta-analysis included two studies. In comparison to control groups, breastfeeding self-efficacy enhancement in postpartum women significantly increased breastfeeding self-efficacy at 4 weeks postpartum period (WMD -5.56; 95% CI: -7.91, -3.21; $P < 0.001$) and at 8 weeks postpartum period (WMD -6.06; 95% CI: -8.67, -3.46; $P < 0.001$).

2. Narrative summarization of eight studies revealed that participants in the intervention group showed greater increases in breastfeeding self-efficacy through 4 sources: 1) performance accomplishments, 2) vicarious experiences, 3) verbal persuasion, and 4) physiological responses. Both individual and group interventions had positive outcomes on breastfeeding self-efficacy. Continuous enhancement delivered from pregnancy through postpartum period could increase breastfeeding self-efficacy and breastfeeding behavior.

Based on this systematic review, the researcher recommends that enhancing breastfeeding self-efficacy in the postpartum period should be performed to increase breastfeeding self-efficacy in postpartum women. Moreover, primary research in experimental research design should be conducted, especially randomized controlled trials, to ensure the outcomes of the intervention for enhancing breastfeeding self-efficacy.

Keywords: Breastfeeding, Effectiveness, Breastfeeding self-efficacy, Systematic review.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นมมารดาเป็นอาหารที่ดีที่สุดสำหรับทารก ซึ่งองค์การอนามัยโลกได้แนะนำให้เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวนาน 6 เดือน หลังจากนั้นให้เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาควบคู่อาหารตามวัยจนอายุครบ 2 ปี หรือนานกว่านั้น (World Health Organization [WHO], 2017) จากการศึกษาสถานการณ์ทั่วโลกโดยองค์การอนามัยโลกมีการรายงานสถิติอัตราการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว 6 เดือน (exclusive breastfeeding) ระหว่าง พ.ศ. 2553-2559 พบว่า อัตราการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวนั้นทั่วโลกร้อยละ 43 และเมื่อพิจารณาในแต่ละภูมิภาคค่อนข้างมีความแตกต่างกัน โดยทวีปที่มีอัตราสูงที่สุดคือ ทวีปเอเชียใต้ ร้อยละ 59 รองลงมาคือ ทวีปแอฟริกาใต้และทวีปแอฟริกาตะวันออก ร้อยละ 57 ทวีปเอเชียพบเพียงร้อยละ 38 และต่ำที่สุดคือ ทวีปยุโรปกลางและยุโรปตะวันออก ร้อยละ 29 (UNICEF, 2016) สำหรับในประเทศไทยมีการรายงานผลการสำรวจระหว่าง พ.ศ.2555-2558 พบอัตราการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวนั้นเพียงร้อยละ 23.1 เท่านั้น (Department of Health, 2016) ซึ่งจากอัตราดังกล่าวจะเห็นได้ว่า มีหลายทวีปรวมทั้งประเทศไทย มีอัตราการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวยู่ในระดับต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับข้อกำหนดขององค์การอนามัยโลกที่กำหนดให้เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวยุทธละ 50 (WHO, 2012)

การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดามีประโยชน์ทั้งต่อร่างกายและจิตใจของทารก สำหรับประโยชน์ด้านร่างกายนั้น การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในช่วง 1-2 ปีแรก จะช่วยปกป้องทารกจากการติดเชื้อต่าง ๆ โดยมีสารภูมิคุ้มกันที่ได้รับจากมารดา (United Nations Children Fund [UNICEF], 2014) จากการทบทวนอย่างเป็นระบบของ Kramer and Kakuma (2002) พบว่า บุตรที่ได้รับนมมารดาอย่างเดียวนาน 6 เดือน จะช่วยลดการติดเชื้อในระบบทางเดินอาหารมากกว่าบุตรที่ไม่ได้รับนมมารดา 1.07 เท่า (OR 1.07; 95% CI: 0.92-1.24) นอกจากนี้ยังพบว่าช่วยลดการเกิดโรคหอบหืดและ

อาการภูมิแพ้ในเด็กอายุ 5-18 ปี 0.89 เท่า (OR 0.89; 95% CI: 0.82-0.95) (Lodge et al., 2015) และจากการทบทวนอย่างเป็นระบบของ Bowatte et al. (2015) พบว่า การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวนาน 6 เดือน จะช่วยป้องกันการเกิดหูชั้นกลางอักเสบในช่วง 5 ปีแรก 0.79 เท่า (OR 0.79; 95% CI: 0.63- 0.98) เมื่อเปรียบเทียบกับมารดาที่ไม่ได้เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา และบุตรที่ได้รับนมมารดาอย่างเดียวนาน 5 เดือนสามารถลดอัตราเสี่ยงต่อการเสียชีวิตได้ถึง 14 เท่า (OR 14.4; 95% CI: 6.13-33.9) เมื่อเปรียบเทียบกับบุตรที่ไม่ได้รับนมมารดา (Sankar et al., 2015)

การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดานอกจากมีประโยชน์ต่อทารกแล้ว ยังมีประโยชน์ต่อสุขภาพของมารดา โดยพบว่า ในขณะที่มารดาให้นมบุตรจะกระตุ้นให้มีการหลั่งของฮอร์โมนออกซิโตซิน (oxytocin) ที่จะช่วยให้มดลูกหดตัวดี ทำให้ลดความเสี่ยงต่อการตกเลือดในระยะหลังคลอด (Alden, 2006) และมีผลในการยับยั้งการทำงานของรังไข่ ทำให้ไม่มีการตกไข่ (Lawrence & Lawrence, 2011) ช่วยยืดระยะเวลาในการมีบุตรในครรภ์ถัดไป ดังการศึกษาของ Chowdhury et al. (2015) ที่พบว่า มารดาที่เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดานาน 6 เดือน จะมีระยะเวลาเฉลี่ยเพิ่มขึ้นของการไม่มีประจำเดือน นานกว่ามารดาที่ไม่ได้เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาร้อยละ 23 และยังพบว่า การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดานาน 6-12 เดือน สามารถลดอัตราเสี่ยงของการเกิดมะเร็งเต้านม และมะเร็งรังไข่มากกว่ามารดาที่ไม่ได้เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาร้อยละ 7 และ 28 ตามลำดับ นอกจากนี้การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดายังมีประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจและสังคมเพราะลดค่าใช้จ่ายทั้งค่านมผง อุปกรณ์ชงนมและอาหารเสริม (WHO/UNICEF, 2009) การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาเพียงอย่างเดียวเป็นเวลา 6 เดือน ช่วยให้ครอบครัวประหยัดรายจ่ายสูงถึงกว่า 1.8 พันล้านบาทต่อปี รวมทั้งช่วยลดค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพทารกที่เจ็บป่วย ทางด้านสังคมการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมและลดภาวะโลกร้อน (Thai Breastfeeding Center Foundation, 2014)

การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดามีประโยชน์ต่อทั้งทารกและมารดาตั้งได้กล่าวมาแล้ว แต่จากอัตราการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาที่ยังคงต่ำ ทำให้บุคลากรสุขภาพได้ศึกษาวิจัยถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา (breastfeeding self-efficacy) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อความสำเร็จในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา (Hinich, 2016) ดังการศึกษาของ Blyth et al. (2002) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลกับระยะเวลาการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในสตรีตั้งครรภ์ไตรมาสที่ 3 พบว่า สตรีตั้งครรภ์ที่มีคะแนนสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาสูงสามารถทำนายการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดานาน 4 เดือนหลังคลอด ($\beta=0.41, t=7.17, p<0.001$) และจากการศึกษาของ Dunn, Davies, McCleary, Edwards, and Gaboury (2006) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาของมารดาหลังคลอดพบว่า มารดาหลังคลอดที่มีคะแนนสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาต่ำ มีแนวโน้มที่จะยุติการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดามากกว่ามารดาที่มีสมรรถนะแห่งตนสูงถึง 1.85 เท่า (OR 1.85; 95% CI: 1.50-2.27, $p < 0.001$) และจากการศึกษาของ Loke and Chan (2013) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวในมารดาหลังคลอด พบว่า มารดาที่มีคะแนนสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาสูงจะมีพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอยู่คนเดียวนาน 6 สัปดาห์สูงกว่ามารดาที่มีคะแนนสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาต่ำ 7.78 เท่า (OR 7.776; 95% CI: 2.546-23.748; $p < 0.001$) จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า สตรีตั้งครรภ์และมารดาหลังคลอดที่มีคะแนนสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาสูง มีผลทำให้ระยะเวลาในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดานาน และมารดามีพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาที่ดี

ทฤษฎีสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา (breastfeeding self-efficacy theory)

(Dennis, 1999) ได้พัฒนามาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura's social cognitive theory) เพื่ออธิบายความมั่นใจในความสามารถของตนเองในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา การส่งเสริมให้มารดามีสมรรถนะแห่งตน และคงไว้ซึ่งพฤติกรรมนั้น ๆ สามารถทำได้โดยการส่งเสริมผ่านแหล่งข้อมูล 4 แหล่งคือ 1) ข้อมูลจากประสบการณ์ความสำเร็จด้วยตนเอง (performance accomplishments) คือ ประสบการณ์ของการประสบความสำเร็จในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา เป็นแหล่งข้อมูลที่มีอิทธิพลมากที่สุด 2) การได้เห็นตัวแบบหรือประสบการณ์จากผู้อื่น (vicarious experience) คือ การปฏิบัติของบุคคลหรือสื่อที่เป็นตัวแทนของบุคคลที่เคยประสบความสำเร็จในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา มีผลกระทบต่อการรับรู้สมรรถนะแห่งตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน 3) การชักจูงด้วยคำพูด (verbal persuasion) คือ การชักชวนจากบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์ในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาและการชื่นชมทักษะการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา เป็นการสนับสนุนให้สตรีมีการรับรู้สมรรถนะแห่งตน และ 4) สภาวะด้านร่างกายและอารมณ์ (physiological and affective states) คือ การทำให้มารดามีความสุขสบายทางร่างกายและความรู้สึกในทางบวกขณะที่เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา

จากการสืบค้นเบื้องต้นของผู้วิจัยเกี่ยวกับ การส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา พบงานวิจัยจำนวน 9 เรื่องที่ส่งเสริมโดยผ่านข้อมูล 4 แหล่งตามแนวคิดของเดนิส เป็นการศึกษาในต่างประเทศ 8 เรื่อง (Ansari, Abedi, Hasanpoor, & Bani, 2014; McQueen, Dennis, Stremler, & Norman, 2011; Noel-Weiss, Rupp, Cragg, Basstt, & Woodend, 2006; Nichols, Schutte, Brown, Dennis, & Price, 2009; Otsuka et al., 2014; Vincent, 2015; Wu, Hu, McCoy, & Efird, 2014; Yi, Yim, & Chaw, 2016) และเป็นการศึกษาในประเทศไทย 1 เรื่อง (Yuangthong, Sawatpanit, & Deawitdaret, 2012) แบ่งเป็นการจัดกระทำในระยะตั้งครรภ์จำนวน 6 เรื่อง

ระยะตั้งครรรจ์จนถึงหลังคลอด 1 เรื่อง และระยะหลังคลอดจำนวน 2 เรื่อง วัดผลลัพธ์เป็นสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ระยะเวลาในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา และ/หรือพฤติกรรมในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา

การจัดกระทำในระยะตั้งครรรจ์ พบการศึกษาของ Nichols et al. (2009) และการศึกษาของ Otsuka et al. (2014) ศึกษาการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในสตรีตั้งครรรจ์ไตรมาสที่ 3 โดยใช้ workbook ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนโดยผ่านข้อมูล 4 แหล่ง ผลการศึกษาพบว่า สตรีตั้งครรรจ์ที่ได้ใช้ workbook มีคะแนนสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติอย่างนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) และพฤติกรรมในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวกันของทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน (Nichols et al., 2009) สำหรับผลการศึกษาของ Otsuka et al. (2014) พบว่า ในโรงพยาบาลที่เป็นสายสัมพันธ์แม่ลูก สตรีตั้งครรรจ์ที่ได้ใช้ workbook มีคะแนนสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติอย่างนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) และพฤติกรรมในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวกันระหว่างสองกลุ่มนี้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

การจัดกระทำในระยะตั้งครรรจ์จนถึงระยะหลังคลอด พบการศึกษาของ Yi et al. (2016) ที่ส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาโดยการอบรมเชิงปฏิบัติการ ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะ 2 สัปดาห์หลังคลอดสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) และมีพฤติกรรมในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวกันในระยะ 8 สัปดาห์หลังคลอดสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

การจัดกระทำในระยะหลังคลอดพบการศึกษาของ Mcqueen et al. (2011) และของ Wu et al. (2014) ที่ศึกษาการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตร

ด้วยนมมารดาโดยส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาผ่านข้อมูล 4 แหล่ง และทั้ง 2 การศึกษาวัดผลลัพธ์ที่เหมือนกันคือ คะแนนสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ระยะเวลาในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา และพฤติกรรมในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวกันที่ 4 และ 8 สัปดาห์หลังคลอด ผลการศึกษาของ Wu et al. (2014) พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาที่ 4 และ 8 สัปดาห์หลังคลอดสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) และมีระยะเวลาในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดานานกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ที่ 8 สัปดาห์หลังคลอด แต่ไม่พบความแตกต่างกันของระยะเวลาในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่ 4 สัปดาห์หลังคลอด สำหรับผลการศึกษาของ Mcqueen et al. (2011) พบว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ระยะเวลาในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา และพฤติกรรมในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวกันที่ 4 และ 8 สัปดาห์หลังคลอดไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบการศึกษาในประเทศไทย ที่ส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะหลังคลอดโดยผ่านข้อมูล 4 แหล่ง (Yuangthong et al., 2012) ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมีระยะเวลาในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวกันที่ 4 สัปดาห์หลังคลอดสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) จากผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นวิธีการจัดกระทำเพื่อส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาโดยผ่านข้อมูล 4 แหล่ง แต่ผลลัพธ์ของการศึกษายังมีความแตกต่างกัน ไม่สามารถสรุปถึงประสิทธิผลของการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาที่ชัดเจนได้ ทำให้ยากต่อการตัดสินใจนำไปประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติ

จากการทบทวนวรรณกรรมยังไม่พบรายงานการทบทวนอย่างเป็นระบบ (systematic review) ในเรื่องประสิทธิผลของการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการ

เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะรวบรวมและสังเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา โดยอาศัยแนวคิดการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบซึ่งเป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการรวบรวมวิเคราะห์ ประเมินคุณค่างานวิจัยอย่างมีวิจารณ์ญาณ และสังเคราะห์ด้วยวิธีการที่เปิดเผย ตรวจสอบได้อย่างเป็นระบบ เพื่อลดความคลาดเคลื่อน และมีอคติน้อย (The Joanna Briggs Institute for Evidence Based Nursing & Midwifery [JBI], 2014) โดยผู้วิจัยใช้แนวทางการทบทวนอย่างเป็นระบบของ JBI (2016) ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์และคำถามสำหรับการทบทวน 2) การกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกงานวิจัย 3) การสืบค้นงานวิจัย 4) การคัดเลือกงานวิจัยที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด 5) การประเมินคุณภาพงานวิจัย 6) การรวบรวมข้อมูลและการสกัดข้อมูลงานวิจัย และ 7) การวิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย เพื่อหาข้อสรุปถึงประสิทธิผลของการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอันจะเป็นประโยชน์ต่อพยาบาลผดุงครรภ์ในการปฏิบัติโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence-Based Practice: EBP) เพื่อส่งเสริมความสำเร็จในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา

คำถามการวิจัย

ประสิทธิผลของการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาเป็นอย่างไร

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาเป็นวิธีการส่งเสริมให้มารดามีการรับรู้ความสามารถของตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาโดยผ่าน

ข้อมูล 4 แหล่ง คือ 1) ประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จด้วยตนเอง 2) การได้เห็นตัวแบบจากผู้อื่น 3) การชักจูงด้วยคำพูด และ 4) การมีความพร้อมด้านร่างกายและอารมณ์ ซึ่งมารดาที่มีคะแนนสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาสูงจะทำให้มารดาประสบความสำเร็จในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา การศึกษาครั้งนี้เป็นการทบทวนอย่างเป็นระบบ โดยใช้กระบวนการทบทวนงานวิจัยอย่างเป็นระบบของ JBI (2016) ซึ่งประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์และคำถามสำหรับการทบทวน 2) การกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกงานวิจัย 3) การสืบค้นงานวิจัย 4) การคัดเลือกงานวิจัยที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด 5) การประเมินคุณภาพงานวิจัย 6) การรวบรวมข้อมูลและการสกัดข้อมูลงานวิจัย และ 7) การวิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการทบทวนอย่างเป็นระบบ (Systematic review) สืบค้นจากรายงานการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ที่มีผลลัพธ์เป็นคะแนนสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ระยะเวลาในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาและ/หรือพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับผลของการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาทั้งในระยะตั้งครรภ์และระยะหลังคลอด กลุ่มตัวอย่าง คือ งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับผลการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาทั้งในระยะตั้งครรภ์และระยะหลังคลอด โดยคัดเลือกจากรายงานการวิจัยที่ตีพิมพ์และไม่ได้ตีพิมพ์ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 ถึงปี พ.ศ. 2560 (ค.ศ. 2006 ถึงปี ค.ศ. 2017) โดยมีการกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก (inclusion criteria) ตามหลักของ PICO และระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้ 1) กลุ่มประชากร (participant) เป็นรายงานวิจัยที่ศึกษาในประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสตรีตั้งครรภ์และ/หรือ

สตรีหลังคลอดปกติ 2) วิธีการจัดการกระทำ (intervention) เป็นรายงานวิจัยที่ศึกษาวิธีการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาโดยผ่านแหล่งข้อมูล 4 แหล่ง คือ ข้อมูลจากประสบการณ์ความสำเร็จด้วยตนเอง การได้เห็นตัวแบบหรือประสบการณ์จากผู้อื่น การชักจูงด้วยคำพูด และสภาวะด้านร่างกายและอารมณ์ โดยรูปแบบกิจกรรมมีทั้งรายบุคคลหรือรายกลุ่ม และมีการจัดการกระทำในระยะตั้งครรภ์และ/หรือในระยะหลังคลอดปกติ 3) การเปรียบเทียบ (comparison/comparator) เป็นรายงานวิจัยที่มีการเปรียบเทียบผลลัพธ์ระหว่างกลุ่มที่ได้รับวิธีการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา และกลุ่มที่ได้รับการดูแลตามปกติ 4) ตัวแปรผลลัพธ์ (outcome) เป็นรายงานวิจัยที่มีตัวแปรผลลัพธ์หลัก (primary outcome) คือ คะแนนสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา และผลลัพธ์รอง (secondary outcome) คือ ระยะเวลาและ/หรือพฤติกรรมในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา และ 5) รูปแบบงานวิจัยเป็นการวิจัยเชิงทดลองที่มีการออกแบบโดยมีกลุ่มควบคุมและมีการสุ่มตัวอย่างเข้ารับการทดลอง (randomized controlled trial: [RCT]) หรือการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) ที่มีความสมบูรณ์ในการวิจัยทุกขั้นตอน และมีการรายงานค่าสถิติที่จำเป็นเพียงพอสำหรับการวิเคราะห์ทางสถิติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบคัดกรองรายงานการวิจัย (inclusion criteria form) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกงานวิจัยที่ครอบคลุม แบบประเมินคุณภาพงานวิจัยเชิงทดลอง (critical appraisal form) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินคุณภาพเชิงระเบียบวิธีวิจัยของงานวิจัยที่นำมาทบทวนอย่างเป็นระบบ โดยผู้วิจัยใช้แบบประเมินคุณภาพงานวิจัยที่พัฒนาโดย JBI (2016) แบ่งตามรูปแบบงานวิจัย คือ แบบฟอร์มการประเมินคุณภาพงานเชิงทดลอง (JBI Critical Appraisal Checklist for Randomized Controlled Trials) และแบบฟอร์มการประเมินคุณภาพงานวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (JBI Critical

Appraisal Checklist for Quasi-Experimental Studies) และแบบบันทึกผลการสกัดข้อมูล (data extraction form) เป็นเครื่องมือที่ใช้ลงบันทึกข้อมูลงานวิจัยที่คัดเลือกมาอย่างเป็นระบบ พัฒนาโดย JBI (2016) และมีการควบคุมคุณภาพการทบทวนอย่างเป็นระบบ โดยผู้วิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษาหลักทำการคัดกรองงานวิจัยตามเกณฑ์ในการคัดเลือกงานวิจัย ประเมินคุณภาพรายงานวิจัย และสกัดข้อมูลตามเครื่องมือที่กำหนดโดยแยกกันประเมินอย่างอิสระ หลังจากนั้นนำข้อมูลมาเปรียบเทียบเพื่อตรวจสอบความตรงกันของผลที่ได้ ผลการคัดกรองพบว่า ผู้วิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษาหลักมีความคิดเห็นตรงกัน

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำโครงร่างวิจัยเพื่อทำวิทยานิพนธ์ เข้าพิจารณาในคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งหลังจากผ่านการพิจารณาผู้วิจัยจึงเริ่มต้นรวบรวมข้อมูล ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ตามขั้นตอนการทบทวนอย่างเป็นระบบต่อไป

ผลการวิจัย

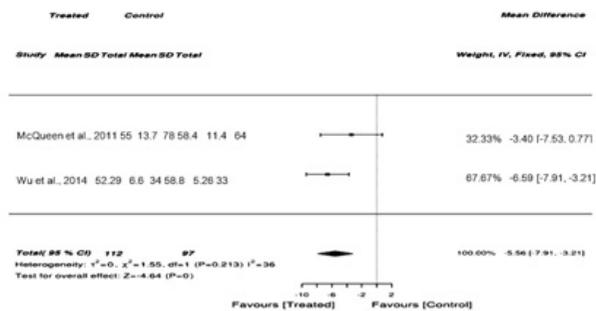
1. งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาทั้งหมด 4,419 เรื่อง ภายหลังจากพิจารณาชื่อเรื่อง งานวิจัยจำนวน 4,387 เรื่องถูกคัดออกเมื่อพิจารณาบทคัดย่อพบไม่ใช้การส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา และไม่ใช่งานวิจัยเชิงทดลองหรือกึ่งทดลอง รายงานวิจัย 6 เรื่องถูกคัดออกเนื่องจากตีพิมพ์เป็นภาษาเกาหลีและภาษาอาหรับ และรายงานวิจัย 10 เรื่องถูกคัดออกเนื่องจากตีพิมพ์ซ้ำ งานวิจัยจำนวน 6 เรื่องถูกคัดออกเนื่องจากจัดการกระทำในประชากรที่ไม่ใช่สตรีตั้งครรภ์และ/หรือสตรีหลังคลอดปกติ คงเหลืองานวิจัยที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกตามแบบคัดกรองรายงานการวิจัยและแบบประเมินคุณภาพ 10 เรื่อง

2. งานวิจัยที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกและประเมินคุณภาพงานวิจัยจำนวน 10 เรื่อง เป็นงานวิจัยทดลองแบบสุ่มและมีกลุ่มควบคุมร้อยละ 60 และงานวิจัยกึ่ง

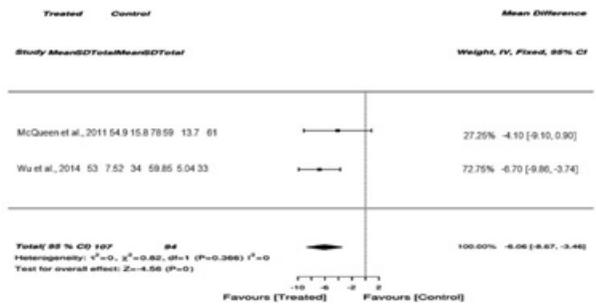
ทดลองร้อยละ 40 งานวิจัยทั้งหมดได้รับการตีพิมพ์ในวารสารทางวิชาการ และรูปแบบการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการเรียนรู้ด้วยนโมรดา รายบุคคล ร้อยละ 70 รายกลุ่ม ร้อยละ 30 ช่วงเวลาการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการเรียนรู้ด้วยนโมรดา ระยะตั้งครุฑ ร้อยละ 50 ระยะหลังคลอด ร้อยละ 20 และระยะตั้งครุฑร่วมกับระยะหลังคลอด ร้อยละ 30

3. ผลการวิเคราะห์เมตา (meta-analysis) ในงานวิจัย 2 เรื่อง (จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 209 ราย) (McQueen

et al., 2011; Wu et al., 2014) จัดกระทำในมารดาหลังคลอดครั้งแรก พบว่า การส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการเรียนรู้ด้วยนโมรดา ทำให้มีคะแนนสมรรถนะแห่งตนในการเรียนรู้ด้วยนโมรดาเพิ่มขึ้นในระยะ 4 สัปดาห์หลังคลอด (WMD -5.56; 95% CI -7.91, -3.21, $P < 0.001$) และในระยะ 8 สัปดาห์หลังคลอด (WMD -6.06; 95% CI -8.67, -3.46, $P < 0.001$) ดังภาพที่ 1 และ 2

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์เมตา เปรียบเทียบสมรรถนะแห่งตนในการเรียนรู้ด้วยนโมรดาในระยะ 4 สัปดาห์หลังคลอด

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์เมตา เปรียบเทียบสมรรถนะแห่งตนในการเรียนรู้ด้วยนโมรดาในระยะ 8 สัปดาห์หลังคลอด

4. งานวิจัยจำนวน 8 เรื่อง ถูกนำมาวิเคราะห์สรุปเชิงเนื้อหา ซึ่งสามารถสรุปการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการเรียนรู้ด้วยนโมรดาออกเป็นรายบุคคล และรายกลุ่ม มีรายละเอียด ดังนี้

4.1 การส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการเรียนรู้ด้วยนโมรดา รายบุคคล มีจัดกระทำทั้งในระยะตั้งครุฑ ระยะหลังคลอด และระยะตั้งครุฑต่อเนื่องจนถึงหลังคลอด รูปแบบการส่งเสริมเป็นการส่งเสริมผ่านแหล่งข้อมูล 4 แหล่ง โดยใช้การบรรยายร่วมกับสื่อ

การสอน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนสมรรถนะแห่งตนในการเรียนรู้ด้วยนโมรดาในระยะ 4 สัปดาห์หลังคลอดสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) (Nichol et al., 2009; Otsuka et al., 2014) มีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยนโมรดาอย่างเต็มที่ในระยะ 4 สัปดาห์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.001$) (Ansari et al., 2014) แต่บางการศึกษาไม่พบความแตกต่างกันของคะแนนสมรรถนะแห่งตนในการเรียนรู้ด้วยนโมรดา (Dodt

et al., 2015) นอกจากนี้ยังมีรูปแบบการส่งเสริมโดยการบรรยายร่วมกับสอนสาธิต และการให้คำปรึกษา ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะ 4 และ 8 สัปดาห์หลังคลอดสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) และมีพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) (Liu et al., 2016)

4.2 การส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในกลุ่ม มีการจัดกระทำในระยะตั้งครรภ์ และระยะตั้งครรภ์ต่อเนื่องจนถึงระยะหลังคลอด รูปแบบการส่งเสริมเป็นการส่งเสริมผ่านแหล่งข้อมูล 4 แหล่ง โดยใช้รูปแบบการจัดกระทำ 2 รูปแบบ คือ การอบรมโดยให้ครอบครัวมีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างไม่มีนัยสำคัญในระยะ 2 สัปดาห์หลังคลอด (Vincent, 2015) และการอบรมเชิงปฏิบัติการ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะ 4 สัปดาห์หลังคลอดสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) (Mizrak et al., 2017) และมีพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวยุติในระยะ 8 สัปดาห์หลังคลอดสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .02$) (Yi et al., 2016)

การอภิปรายผล

1. งานวิจัยที่คัดเลือกมาทบทวนอย่างเป็นระบบครั้งนี้มีจำนวน 10 เรื่อง เป็นงานวิจัยที่ทำในต่างประเทศ และตีพิมพ์เผยแพร่เป็นภาษาอังกฤษ เป็นงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในช่วงปี พ.ศ. 2555-2560 มากที่สุดซึ่งถือได้ว่ามีความทันสมัย เป็นงานวิจัยเชิงทดลองที่มีการกลุ่มควบคุมและมีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง 6 เรื่อง และเป็นงานวิจัยกึ่งทดลอง 4 เรื่อง ในแง่ของคุณภาพเชิงระเบียบวิธีวิจัย มีความน่าเชื่อถือ (หลักฐานเชิงประจักษ์ระดับ level 1.c-level 2.c)

2. งานวิจัยจำนวน 10 เรื่องที่นำมาทบทวน ผ่าน

การคัดเลือกและผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพ โดยใช้แบบประเมินคุณภาพงานวิจัยของ JBI (2016) ซึ่งเป็นแบบประเมินที่มีคุณภาพ ได้รับการยอมรับทั้งในด้านความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่น ดังนั้นงานวิจัยที่นำมาทบทวนทั้ง 10 เรื่อง ถือได้ว่ามีคุณภาพ มีความถูกต้องเชิงระเบียบวิธีวิจัย ทำให้ผลการศึกษาเป็นที่น่าเชื่อถือ

3. ประสิทธิผลของการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา จากการทบทวนอย่างเป็นระบบครั้งนี้ พบงานวิจัย 2 เรื่องที่สามารถนำมาวิเคราะห์หาค่าได้ และผลการวิเคราะห์พบว่า การส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในสตรีหลังคลอดโดยผ่านแหล่งข้อมูล 4 แหล่ง คือ 1) ประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จด้วยตนเอง 2) การได้เห็นตัวแบบหรือประสบการณ์จากผู้อื่น 3) การซักฟูดด้วยคำพูด และ 4) สถานะด้านร่างกายและอารมณ์ สามารถเพิ่มสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ 4 สัปดาห์หลังคลอด (WMD -5.56; 95% CI: -7.91, -3.21; $P < 0.001$) และที่ 8 สัปดาห์หลังคลอด (WMD -6.06; 95% CI: -8.67, -3.46; $P < 0.001$) ซึ่งการวิเคราะห์เมตาที่มีจำนวนตัวอย่างในงานวิจัยรวมทั้งหมด 209 ราย ทำให้มีความน่าเชื่อถือในผลลัพธ์ของการทบทวนอย่างเป็นระบบ ดังนั้นพยาบาลผดุงครรภ์ควรจะนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเป็นแนวปฏิบัติทางคลินิกเพื่อส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา โดยส่งเสริมผ่านแหล่งข้อมูล 4 แหล่งตามแนวคิดของ Dennis (1999) เพื่อให้มารดามีสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาเพิ่มมากขึ้นทั้งที่ 4 และ 8 สัปดาห์หลังคลอด ซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาต่อไป

4. การสรุปเชิงเนื้อหาในงานวิจัย 8 เรื่อง พบว่า กลุ่มทดลองมีสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาเพิ่มขึ้นโดยการส่งเสริมผ่านแหล่งข้อมูล 4 แหล่งตามแนวคิดของ Dennis (1999) เช่นเดียวกับงานวิจัยที่นำไปวิเคราะห์เมตา งานวิจัยที่นำมาสรุปเชิงเนื้อหาทั้ง 8 เรื่อง ถึงแม้จะมีความแตกต่างกันในเรื่องรูปแบบการ

ส่งเสริม โดยส่งเสริมเป็นรายบุคคลจำนวน 5 เรื่อง เป็นรายกลุ่มจำนวน 3 เรื่อง และมีการใช้สื่อการสอน ตลอดจนช่วงเวลาของการจัดกระทำที่แตกต่างกัน เช่นจัดกระทำในระยะตั้งครรภ์จำนวน 5 เรื่อง ระยะหลังคลอด 1 เรื่อง และระยะตั้งครรภ์ต่อเนื่องจนถึงระยะหลังคลอด 2 เรื่อง อย่างไรก็ตามงานวิจัยจำนวน 7 เรื่องให้ผลลัพธ์ที่ดีในการเพิ่มสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา เพิ่มระยะเวลาในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา และพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดี่ยวได้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. พยาบาลผดุงครรภ์ควรมีการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะหลังคลอด เพื่อให้สตรีหลังคลอดมีสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาเพิ่มขึ้น และประสบความสำเร็จในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา

2. พยาบาลผดุงครรภ์ควรพัฒนาแนวปฏิบัติทางคลินิกในการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตร

ด้วยนมมารดา

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงทดลองที่มีกลุ่มควบคุม และมีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ในการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระยะตั้งครรภ์ ระยะหลังคลอด และระยะตั้งครรภ์ต่อเนื่องถึงระยะหลังคลอดซ้ำ เพื่อนำมาเป็นหลักฐานที่น่าเชื่อถือ และมีงานวิจัยที่มีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เมตา เพื่อยืนยันผลลัพธ์ของการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาต่อไป

ข้อจำกัดในการทำวิจัย

การทบทวนอย่างเป็นระบบครั้งนี้มีข้อจำกัดในด้านภาษา เนื่องจากรายงานวิจัยที่นำมาทบทวนคัดเลือกเฉพาะงานวิจัยที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ทำให้ขาดความครอบคลุมในการสืบค้น

เอกสารอ้างอิง

- Alden, K. R. (2006). Newborn Nutrition and Feeding. In D. L. Lowdermilk, & L. E. Perry, *Maternity nursing* (7th ed.). St. Louis: Mosby.
- Ansari, S., Abedi, P., Hasanpoor, S., & Bani, S. (2014). The effect of intervention program on breastfeeding self-efficacy and duration of exclusive breastfeeding in pregnant woman in Ahvaz, Iran. *International Scholarly Research Notices*, 2, 1-7. doi:10.1155/2014/510793.
- Blyth, R., Creedy, D. K., Dennis, C. L., Moyle, W., Pratt, J., & De Vries, S. M. (2002). Effect of maternal confidence on breastfeeding duration: An application of breastfeeding self-efficacy theory. *Birth*, 29(4), 278-284. doi:10.1046/j.1523-536X.2002.00202.x.
- Bowatte, G., Tham, R., Allen, K. J., Tan, D. J., Lau, M. X. Z., Dai, X., & Lodge, C. J. (2015). Breastfeeding and childhood acute otitis media: A systematic review and meta-analysis. *Acta Paediatrica*, 104(467), 85-95. doi:10.1111/apa.13151.
- Chowdhury, R., Sinha, B., Sankar, M. J., Taneja, S., Bhandari, N., Rollins, N., ... Martinez, J. (2015). Breastfeeding and maternal health outcomes: A systematic review and meta-analysis. *Acta Paediatrica*, 104, 96-113. doi:10.1111/apa.13102
- Dennis, C., L. (1999). Theoretical underpinnings of breastfeeding confidence: A self-efficacy framework. *Journal of Human Lactation*, 15(3), 195-201. doi:10.1177/089033449901500303.

- Department of Health. (2016). *Strategic Plan for Development Health Promotion and Environmental Health Systems*. Retrieved from <http://www.anamai.moph.go.th>.
- Dodt, R. C. M., Joventino, E. S., Aquino, P. S., Almeida, P. C., & Ximenes, L. B. (2015). An experimental study of an educational intervention to promote maternal self-efficacy in breastfeeding. *Revista Latino-Americana de Enfermagem*, 23(4), 725-732.
- Dunn, S., Davies, B., McCleary, L., Edwards, N., & Gaboury, I. (2006). The relationship between vulnerability factors and breastfeeding outcome. *Journal of Obstetric, Gynecologic, and Nursing*, 35(1), 87-97. doi: 10.1111/j.1552-6909.2006.00005.x.
- Hinic, K. (2016). Predictors of breastfeeding confidence in the early postpartum period. *Journal of Obstetric, Gynecologic & Neonatal Nursing*, 45(5), 649-660.
- Kramer, M. S., & Kakuma, R. (2002). Optimal duration of exclusive breastfeeding. *The Cochrane Database Systematic Review*, 15(8). doi:10.1002/14651858.CD003517.pub2
- Lawrence, R. A., & Lawrence, R. M. (2011). *Breastfeeding: A guide for the medical profession* (7th ed.). Missouri: Elsevier.
- Lodge, C. J., Tan, D. J., Lau, M. X. Z., Dai, X., Tham, R., Lowe, A. J., ... Dharmage, S. C. (2015). Breastfeeding and asthma and allergies: A systematic review and meta-analysis. *Acta Paediatrica*, 104, 38-53. doi:10.1111/apa.13132.
- Loke, A. Y., & Chan, L. K. S. (2013). Maternal breastfeeding self-efficacy and the breastfeeding behaviors of newborns in the practice of exclusive breastfeeding. *Journal of Obstetric, Gynecologic & Neonatal Nursing*, 42(6), 672-684. doi:10.1111/1552-6909.1225
- Liu, L., Zhu, J., Yang, J., Wu, M., & Ye, B. (2017). The effect of a perinatal breastfeeding support program on breastfeeding outcomes in primiparous mothers. *Western Journal of Nursing Research*, 39(7), 906-923.
- McQueen, K. A., Dennis, C. L., Stremler, R., & Norman, C. D. (2011). A pilot randomized controlled trial of a self-efficacy intervention with primiparous mothers. *Journal of Obstetric, Gynecologic & Neonatal Nursing*, 40(1), 35-46.
- Mizrak, B., Ozerdoga, N., & Colak, E. (2017). The effect of antenatal education on breastfeeding self-efficacy: primiparous women in turkey. *International Journal of Caring Sciences*, 10(1), 503-510.
- Nichols, J., Schutte, N. S., Brown, R. F., Dennis, C. L., & Price, I. (2009). The impact of a self-efficacy intervention on short-term breast-feeding outcomes. *Health Education & Behavior*, 36(2), 250-259. doi:10.1177/1090198107303362.
- Noel-Weiss, J., Rupp, A., Cragg, B., Bassett, V., & Woodend, A. K. (2006). Randomized controlled trial to determine effects of prenatal breastfeeding workshop on maternal breastfeeding self-efficacy and breastfeeding duration. *Journal of Obstetric, Gynecologic, & Neonatal Nursing*, 35(5), 616-624.

- Otsuka, K., Taguri, M., Dennis, C. L., Wakutani, K., Awano, M., Yamaguchi, T., & Jimba, M. (2014). Effectiveness of a breastfeeding self-efficacy intervention: Do hospital practices make a difference?. *Maternal and Child Health Journal, 18*, 296-306.
- Sankar, J. M., Sinha, B., Chowdhury, R., Bhandari, N., Taneja, S., Martines, & Bahl, R. J. (2015). Optimal breastfeeding practices and infant and child mortality: A systematic review and meta-analysis. *Acta Paediatrica, 104*(467), 3-13. doi:10.1111/apa.13147
- Thai Breastfeeding Center Foundation. (2014). *The economic benefits of breastfeeding*. Retrieved from <http://www.thaibreastfeeding.org/page.php?id=31>
- The Joanna Briggs Institute [JBI]. (2016). *Checklist for quasi-experimental Study (non-randomized experimental study)*. Retrieved from <http://joannabrigge.org/research/critical-appraisal-tools.html>.
- The Joanna Briggs Institute [JBI]. (2016). *Checklist for Randomize Controlled Trails*. Retrieved from <http://joannabrigge.org/research/critical-appraisal-tools.html>.
- Vincent, A. (2015). *The effect of breastfeeding self-efficacy on breastfeeding initiation, exclusivity, and duration* (Doctoral dissertation, Walden University).
- World Health Organization [WHO]. (2012). *World Breastfeeding week 1-7 August 2012: Understanding the past-planning the future: Celebrating 10 years of WHO/UNICEF's Global Strategy for Infant and Young Child Feeding*. Geneva: World Health Organization.
- World Health Organization [WHO]. (2017). *Breastfeeding*. Retrieved from <http://www.who.int/topics/breastfeeding/en/>.
- World Health Organization [WHO], & United Nations Children Fund [UNICEF]. (2009). *Baby-friendly hospital initiative revised, Updated and expanded for integrated care: Section 2 strengthening and sustaining The baby-friendly hospital initiative: A course for decision-makers*. WHO Library Cataloguing-in-Publication Data. Retrieved from <http://www.unicef.org/nutrition>
- Wu, D. S., Hu, J., McCoy, P. T., & Efid, T, J. (2014). The effects of a breastfeeding self-efficacy intervention on short-term breastfeeding outcomes among primiparous mothers in wuwan, China. *Journal of Advanced Nursing, 70*(8), 1867-1879. doi:10.1111/jan.12349
- United Nations Children Fund [UNICEF]. (2014). *Optimal breastfeeding practices and infant and child mortality: A systematic review and meta-analysis*. Retrieved from <http://www.unicef.org/thailand>.
- United Nations Children Fund [UNICEF]. (2016). *Monitoring the situation of children and women*. Retrieved from <https://www.unicef.org/vietnam/reports/monitoring-situation-children-and-women>

- Yi, C. M., Yim, I. W., & Chow, C. K. (2016). The effect of a self-efficacy- based educational programme on maternal breastfeeding self-efficacy, breastfeeding duration and exclusive breast-feeding rate: A longitudinal study. *Midwifery*, 36, 92-98.
- Yuangthong, S., Sawatpanit V and Deawitdaret V. (2012). The effect of breastfeeding promoting program for first-time postpartum mothers on breastfeeding duration and behaviors. *The Public Health Journal of Burapha University*, 7(2), 100-115.